

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

Frater Minot Thaiso, Itervm Capvt In Terram Inclinat, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

principiis ductæ de Thaiqua, hoc est, de Deo rationi-
tiones excedunt, & longè superant omnium nostrorum
literatorum commentationes. Et verò satis sunt ad illu-
strandas mille antiquitatis tenebras, quæ hanc in horam
detectæ & penetratæ non sunt: Id vnum me contristat &
affligit, quòd scriptio mea & stylus humilis sit & abje-
ctus; & ad illustranda augèdaq; excellentissima suæ mètis
fensa ineptissimus. Humiliter precor, vt membratim &
particulatim annotet, quod bene, quod malè dictum, vt
confestim immutare possim, ac detractis erroribus
restituere veritati. Interim magno sum desiderio, &
veluti pedum digitis innixus circumspecto vndique, si
fortè V. R. vultum deprehendam. Succo, 22 quartæ Lu-
næ, & Regni Vanliæⁿ anno 24.

ⁿ Nomen
est moder-
ni Regis,
qui anno
16 ætatis
suæ regna-
re cœpit,
& 25 an-
nis conti-
nuauit.

FRATER MINOR THAISO, ITERVM
CAPVT IN TERRAM INCLINAT, &c.

EX hac Thaisi epistola facile apparet, qua condi-
tione sint Sineses, & quàm affecti, & de se bene
meritis, grati. Transeo igitur ad secundum caput,
quantum hæc gens prompta sit, & in admittendo san-
cto Euangelio composita: quod breuiter expediam, ta-
ctis ad innouandam memoriam præcipuis quibusdam,
ex his quæ superioribus annis perscripsimus.

Primum igitur, cōsentiēs & cōcors est maximè Regni
huius status, cum in varios Dominatus aut Principatus
nō sit diuisus, sed vnum Principem agnoscat, & tam ma-
gni quā parui æqualiter vni Regi & Monarchæ subditi
sint, qui Pachini cōtinèter residēs, summo cum Imperio
totū Regnū administrat, tanta cōmunicatione, & nego-
tiorum singularium cuiusq; Ciuitatis Prouinciæq; cu-
ra & prouidentia, ac si familia vna esset, vel exigua qua-
dam ciuitas. Certum tamē illud Sineum regnum in tre-
decim diuisum prouincias & Aulas duas, Nanchionum
& Pachinum, & sic extēsū, vt à decimo-nono gradu æ-
quinoctialis lineæ incipiēs, vsq; ad quinquagesimū Sep-
trionem versus protèdatur: Hac vt parte, diametro, seu
media linea, quingēta 50 Europeæ miliaria cōplectatur,
& propè tantundē spatii ab Oriente in Occidentem oc-
cupet: cum totū Regnum ambitu suo spheram orbem-
quo

que quodammodo referat. Magnitudini, & situs amplitudini, multitudo, & frequentia, habitatores, & incolæ respondent. Hæc singularis concordia, & Sinensium cum Rege suo Communicatio, magnum momentum afferret, ad eos ab errore ad veritatem conuertendos. Regis enim voluntate in fidem Christi inducta, facile in eadem Regnum vniuersum, ad eum illi subiectum & animotum consensione parens, traduceretur.

Ex hac etiam voluntatum & studiorum conspiratione fit, vna sit vt lingua communis Regno, quam Mandarinorum nominant. Hæc ab omnibus intelligitur, tametsi non omnes eam loquantur, persimilis Italico sermone, quem Curialium vocant, quem quavis Italię parte quilibet assequitur, etiam si propria & peculiari differant dialecto. Quod faciliorem reddet Euangelii diuulgationem, cum cognita lingua vna, tot & tam vastis prouinciis ad veritatem adducendis, possit aliquis sese impendere.

Huc accedit, Sinarum Regnum fertile esse, & vbertate agrorum, varietate fructuum, aliarumque rerum multitudine abundans, neque Europæ absimile. Incolas industrios, ac proinde opulentos: comestum, & quæ ad vitam tuendam sustentandamque sunt necessaria, prætiū vilis. Quare accepta fide Christiana alii possent plurimi operarii, & fidei administri, nullo aliarum gentium onere aut offensione: secus atque in Iaponia, vbi tanta est inopia & egestas, vt Euangelii præcones, ob paupertatem & domesticas difficultates, foris sibi elemosynas & vitæ adiumenta procurare cogantur. Sunt iam apud Sinas infinita propè Bonziorum domicilia, quæ omnia Regiis sumptibus & fructibus annuis aluntur. Quibus accedunt dona plurima, quæ à variis personis liberaliter conferuntur, etiam si Sinæ in delubris & simulachris eorum nullam spem reponant. Quid ergo facturi essent, cum intelligerent quod pro vno centuplum acciperent, & vitæ æternam possiderent?

Præterea Sinæ figura corporis sunt habili, & forma naturæ accommodata, moribus verò aprioribus, & ad virtutem cõpositis; natura faciles & mansueti: In incessu, officiis, vsu, consuetudine, decori obseruantissimi: Nullum armorum genus, ne quidem cultrū, portant, nisi sint milites, & hi quidē, cum in præsidiis collocantur: nam vel domi vel in itinere armis non vtuntur. Vestitus virorum pariter & mulierum laxus est, oblongus, & ad talos vsque dependens, sed simplex & eiusdem propè formæ, quem à multis sæculis retinuerunt. Incedunt ferè semper tectis manibus, quas togæ manicis obuoluunt, nisi quando flabello, quod ferè omnes, etiam plebei, artifices, rustici, ad aërem ventilandum, circumge-

gestant, occupentur. Mirum illud, quod cū ex plebe quispiā contendit, aut clamoribus & iurgiis disceptat, totam altercationem quatuor pugnis vel asperionibus verbis absoluit. Certè, ut verbo omnia complectar, decore, honestate, & ut ita dicam, decencia, non patiuntur se ab Europæis, & etiam quibuldam in rebus ab ipsis Religiosis, superari.

Ad hæc non existimo vlla in historia contineri gentem adeò studiosam, & literarum amantem, cuius hæc pacipua ratio, quod Rex (à quo, ut membra à capite, dependent omnes) officia & publica munera Prouinciarum, iuxta cuiusque eruditionem, & quod in literis assequutus est gradum, distribuit. Quare omnes, nullo discrimine vel delectu, studium in literis ponunt, ut dignitates & honoris gradus, ab vitiosa hac & deprauata natura adeò expectitos, consequantur.

Vnum dicam, quibusdam fortè incredibile, quod tamen hinc oculis vidi; hoc in Regno tot Athenas inueniri, quot sunt Sinensis Ciuitates & Castella, cū in horum vnoquoque Generale studium (Vniuersitatem vocamus) habeatur, in quo docentur & examinantur territorij eius incolæ, nulla Scholarū aut iuuentutis, huius aut illius Urbis, permisione, quod sit tam incorrupto iudicio, ac Præsidiū Gymnasiorū & Examinatorū integritate: ut primū de descriptione iudiciū fiat, & premia ac gradus pro merito conferantur: post Scriptoris & Authoris nomen, sigillo aullo, referatur: tã paruis impendiis & studetiū superbis, ut loco pecuniaræ contributionis Gymnasio faciendæ, Regijs impensis, pro merito studentium & gradu, præmia deferantur. In eūq; ordinē res omnes redactæ & constitutæ sunt, toto ut studiorū tēpore, quo quis gradus omnes disciplinæ decurrit, & doctoribus accēseatur, vñ aut duos aureos in libris absumat. Quæ causa, cur nemo studia refugiat, nec in pretio sit aut alicuius aestimetur illa familia aut domus, quæ bibliothecā librorū multitudine instructā nō habeat, quæ pleriq; omnes in villis erigunt, in quas se maioris quietis & studij gratia recipiunt. Hinc etiā fit, ut apud Sinenses literati sine numero reperiantur: diciq; verè potest Sinenses omnes literatos esse, paucis tantū mercatoribus, artificibus, seruis, agrorum cultoribus, & xepis qui tamē omnes ad vilissimū vsq; legere & scribere discunt. Quæ omnia permagni sunt pōderis, ut caelesti spiritu augeantur, & Euāgelij prædicatio magna facilitate, fructu verò maiori, crescat, et animis sint, ad fidei nostræ mysteria accuratè intelligenda, exercitiis illis, cūq; omnes legere & scribere sciant, nullo adiutore, Christianam doctrinā memoriæ mandare, & vbiq; tandem agamus.

libros sacros, Prædicatorum & Doctorum vice, habere possint. Insuper, vt literati sunt, & studiis doctrinisq; dediti, multas etiã habent leges, & iuris æquique regulas, bonas, & politicę ciuilique ministracioni accommodas: & quod amplius est, floret aded earum obseruantia, vt etiã si ab inferis Plato resurgat, libere dicturus sit, Reipub. à se descriptæ leges & instituta apud Sinas obseruari.

Ex modis Remp. optimè administradi præcipuus est & proprius, dubia quæ incidunt, & deliberatione indigent, cum grauissimis & doctissimis Regni conferre, quod ita fit: Pachini prælo submit- tuntur quæ sita & disputanda, inde ad singulas Prouincias transmit- tuntur; quo facto cuiusq; Prouincię Præsides quascũq; ciuitates mo- ner: Illæ omnes Literatos, Doctoris gradu honoratos, in vnũ co- gunt, ex quibus florẽ, doctos scilicet, & imprimis eruditos, seligunt, & ad suã metropolim ablegant, quò electi à Ciuitatibus totius tra- ctus doctissimi cõueniunt: Ingressi igitur Vniuersitatẽ maiore, eodẽ tẽpore singuli quid de propositis quæstionibus sentiãt, scripto cõmittunt; quo finito, Præsides Prouinciã, cũ Assessoribus, vniuciu- iusq; sententias & iudicia percurrunt, & meliora separant, atq; im- pressa, & in codicẽ, adiecta Prouincię inscriptione, relata, Pachinũ ad Aulã destinãt, vbi singularũ Prouinciarũ libri, à Collegio Lite- ratorũ & Cõsilio Regio rursus examinãtur, tãdẽ corã Rege legũ- tur, deliberatione habita, quid fieri oporteat. Vnde accidit, vt quicquid Pachinide finitur, clausis oculis, tãquã ex cęlo lapsũ, à toto Regno acceptetur. Quod si verũ est, vt est verissimũ, *Ibi laus, vbi cõsilia multa*, facilẽ quilibet dijudicare potest, quã in reb⁹ poli- tics Sinæ sua certa & salua reddãt, cũ eorũ Cõsiliarii ingenio sint excellẽti, numero ferẽ infinito, quẽadmodũ ex catalogis & indici- bus impressis videri potest. Atq; vt huus signũ dem quoddã, agam solum de hac Cantonis, in qua iã versor, Prouincia. Hic igitur cũ Prouincialis Consultatio indicitur, in metropolim conueniunt tria Literatorũ millia, qui tanquã flores ex omnibus Ciuitatibus & Castellis huius tractus delecti sunt, æqua hac proportione, vt ex mille nunc triginta, nũc quadraginta, summũ quinquaginta eligant: accepto igitur numero maiori, cũ ad deliberadũ tria millia cõleatur, sequitur necessariò omnes Literatos, seu Doctores huius Prouinciã, sexaginta milliũ numerũ explere. Quod si in vna sola Prouincia 60 Doctorũ millia inueniantur, quis erit eorũ Litera- torũ numerus, qui necdũ gradũ aliquẽ sciẽtię adepti sunt? Et si hæc in Prouincia vna, q̃ exurget multitudo, si Doctorib⁹ & duab⁹ aulis 13 Prouinciarũ studiosi adiũgãtur? Nouẽ prors⁹ & mirãdẽ huic rei alia adiũgitur, nõ minoris admirationis, tot Doctores & Literatos

inter

inter se maximè cōcordes esse, quòd omnes vnus Magistri, quem Confusium nominant, doctrinam sequantur. Ex quo perspicitur, quantū Sinæ voluntate & iudicio cōsentirēt, si *Fidem vnā, vnū Ba-
ptisma, vnū Deum agnoscerent.* Cumque otium fons sit & origo omnis mali, hocque vnū satis sit ad euertendam funditus quamcūq; Rēp. vt, scriptura teste, exciderūt, velligio nullo relicto, quatuor illæ Vrbes vitiis infames; quoad fieri potest operam dant Sinæ, vt hæc pestis Regno exulet, sic omnibus occupatis, vt verè ne sciam, maior ne sit artificum, aut quorumcumq; opificum, an Litteratorum labor. Nam tertium hominum genus, eorum scilicet qui vagantur & errant, apud Sinas non inuenitur. Opera & occupationes, quibus artifices in Rēp. distrahuntur, non est quòd explicem, sat fuerit, si ostendam, quo stimulo literati incitentur, vt in perpetuo literarum exercitio persistant. Hæc verò est quòd non solùm seuerissimè & frequētius examinentur, periculo de eorum eruditione facto, qui disciplinas scientiasq; perdiscunt, priusquàm gradum consequantur; sed etiam post adeptum, omni a anno, idem examen subeant: quòd si deprehendatur doctrinæ aliquid accessisse, in gradum superiorem assumuntur; sin eruditioni quicquam decesserit, graues imponuntur pœnæ, & subinde ipso gradu priuantur. Hac ratione fit, omnes, vel gradum assequantur, vel cōsequutum retineant, vel ad maiorem extollantur, continuò vt studeant tam pertinaciter, tantaq; contentione & æmulatione, vt aliqui hectica feбри conficiantur, quidam disrupta pectoris vena, extremum vitæ periculum adeant, accidit etiam quibusdam, vt in ipso examinis loco repentina morte corruant. Et certè, non parū me ad commiserationem mouet quidam senex amicus noster, qui cū iam à 40 annis in gradum assumptus sit, perpetuò tamen se affligit & vexat, scriptione stylum exercens, facultatis suæ libros memoriæ mandans, ea prorsus ratione, qua pueri, qui apud nos Grammatica student. Præterea hæc gens ab omnibus nouitatibus abhorret, quamobrem, vt Regi sunt fidi & subiecti, ita etiam tenaces consuetudinum suarum, & institutorum antiquissimorum, maximè verò in seruanda doctrina incorrupta & integra Magistri sui Confusij. Ac interpretes sententias huius auctoris producunt, diuersasque lectiones, & sensus, etiam verba numerantes tam exactè & cautè, vt admirationem excitent. Quæ agendi ratio quantum possit, ne facillè in Christianam Religionem hæreses & scismata inducantur, quilibet intelligit.

His adde, Sinas non solùm res exteriores curare, & vt Rēp. pacatam conseruent, sed & interiora, & quæ animæ sunt propria, magni

magni facere, eam moralibus virtutibus exornando. Quare multa pietatis & Religionis opera faciunt, distributis in pauperes elemosynis, a lenis sustentandisque nosocomiis, & generis eiusdem commiserationibus. Rem sanctam putant, voluntaria castigatione corpus subigere, atque hac via, animi affectus cohibere & frangere. Hinc illis ieiunia, sed à nostris plurimum diuersa: namque carne quidem, ouis, lacte, & piscibus abstinent, sed cætera que placent, cum volunt, & quantum volunt, in obsonium adhibent. Quamobrem nobis hac in parte nulla difficultas: nam si ad epulas conuiuæ inuitamur, sat fuerit si dicamus eo die nos abstinere, vt apud Christianos faceremus. Idem de sacrificiis, officiis, precationibus, aliisque exercitationibus nostris dici potest, quæ omnes approbant. Matrimonium laudant, in quo vir legitime vnâ sibi vxorem iungit, & in honore eam habent, quæ viduitatem colens maritum secundum non ducit, eique Mandarinis præmia largiuntur, & multas libertates ac priuilegia concedunt, vt olim Vestalibus Virginibus Romani. In eorum libris commendatur plurimum sui ipsius & actionum suarum exploratio & examina quoddam, eorum maximè quæ sub sensu non cadunt, neque ab aliis videri possunt: quod in his, ob censoris & iudicis morum defectum, neglectamque animaduersionem, socordes simus & remissi. Hanc ob rem multum probant solitarios homines, atque in agro aut villa vitam agentes; vt hoc recessu & honesto otio, remoti ab oculis populi, contemplationi earum rerum vacent, quas naturali lumine assequi possunt, & seipsum sibi restituant, ac in antiquum statum, in quo (vt dicunt) à cælo creati fuerunt, reuocent. Eandem etiam ob causam floret, & in pretio est variis in locis, Congregatio hominum literatorum, qui Aulæ turbas, & distractiones, administrationumque onera fugientes, in villis suis quietæ contemplationi naturæ vacant, & subinde coeuntes, inter se conferunt, & ratiocinantur, eo modo, quo olim antiqui Patres relictis urbibus in siluestria & mœtuosa loca se recipientes conueniebant. Quo in genere exercitationis non patiuntur mulieres se à viris superari: nam multæ, more gentis, monialium vitam profitentur, & in monasteriis simul viuunt, & à Præfide vel Abbatissa gubernantur.

Taceo Sinæ mulieres vniuersas retrusas, & in propriis domibus abditas, tanta honestate viuere, quasi claustris quibusdam coercerentur. Magna cura honorant & iuuare conantur mortuos, tamen in vanum & absque fructu vilo. Inter omnes virtutes morales, quibus student, & à quibus commendatis volunt Sinenses, locum primū obtinet, obedientia Patri & Matri debita; affirmatque in hac

in hac absolutionem perfectionemque hominis consistere.

Quare hanc in rem extrema quæque moluntur, maximè quæ do moriuntur, tribus annis continuis in lectu sunt, vestesque lugubres deferunt, ac toto eo tempore Matrimonia, saltem solemnia, non ineunt, gradus non accipiunt, munia & onera non admittunt, imò si quo sint in officio, ubicumque fuerint, deserunt, & in domos suas se recipiunt, vt exequias funeris prosequantur. Demum vt nemo nesciat, quid sibi agendum relinquatur, in hac sui inuolutione, quodque aliqui, tamen rarissimi, lege nesciunt, & vt infantes cõ lacte regulas & præcepta bene viuendi imbibunt, summa quædam præceptorum, quæ omnes obseruare tenentur, cõflata est, vt ea vulgentur, & vna voce publicari possint, quæ in rem in singulis Ciuitatis vicis sumptu publico hominè designant, qui decimo quinto quoque die, hoc est Lunæ accessu & recessu, ea publicet: ita vt eodem tempore, eadem die, imò & hora eadem, paulo ante Solis ortum, vastissimo vt est in Regno, in omnibus Ciuitatibus & per omnes vicos eadem doctrina præceptorum sexque subijciam palam recitentur, quorum Primum est: Patri & Matri obediunt. Alterum: Maiores & Superiores reuerentor. Tertium: Inter propinquos pacem conciliant. Quartum: Filios & Nepotes docent. Quintum: Vnusquisque officium suum bene administrant. Vltimum: Nullum peccatum aut crimen admittunt, hoc est, non occidas, non forniceris, non fureris. eiusdemque generis, in quibus ferè præcepta nostra omnia secunda tabula comprehenduntur, nam octauum, nonum, & decimum, facillè in eorum libris inueniuntur. Quod verò ad Religionem spectat, honorem cælestibus debitum, & primæ tabulæ præcepta, in genere loquendo, Sine Athei sunt, maximè verò literati, quare parum aut nihil curant, vtrumne simulachris Diuinus cultus exhibeatur, et si plerique eorum domi parua idola habeant, & toto in Regno de iudra sint, & templa Diis dedicata, quibus præsentunt Bonzi. Atque vt Athei sunt, & omnia mortali hac vita definiunt, sic nulla de futura illis cogitatio; nec de animæ immortalitate, iustorum præmiis, aut damnatorum post hanc vitam pœnis pro merito quorundamque, disputant. Quod non paruum admirationem mouet, homines scilicet tanto iudicio, in litteris exercitatissimos, honestissimos, ad eò cecos esse in rebus tam claris, tati ponderis & momenti, vt sunt Deum vnum esse, Creatorem & Gubernatorem vniuersi: Animam rationalem immortalem esse, & iuxta admittit præmiis aut pœnis afficiendam, eiusdemque generis alia præferunt cum hæc facillè ex eorum libris, antiquorum placitis, picturis

quæ in multis locis Sancti Pao (qui eorum est Deus) de inferorum cruciatu & pœnis visuntur, colligi possint.

Has decem condiciones attrigi, ut quilibet intelligat, quantum Sinæ ad lumen rationis accedant, quamque parati sint & compositi, ut super hæc fundamēta subitò erigi possit præceptionum & cōsiliiorum Euangelicorum fabrica. Et sanè magnæ nobis est cōsolationi videre quam facilè veritati consentiant, dicique sine vlla exaggeratione potest: Sinas omnes non modò non repugnare, cùm illis denunciantur sanctæ nostræ fidei mysteria, sed approbato maximè, & quod maioris facias, cupere ac vehementer desiderare, ut instruantur. Haberem multa, quæ hoc in genere dici possent, sed breuitatis gratia pertransibo paucis exemplis contentus, quibus intelligatur, quantum nostra Sinæ gustent, quidque de iis sentiant.

Visit quidam die hanc domum nostram Tâli, (qui duarum Ciuitatum est Præses, huius videlicet & Narohumi) conspectaque muta quadam imagine Seruatoris nostri, petiit cuiusnam esset similitudo, cumque responsum fuisset Scianti, (sic enim Deum lingua Sinatum vocant, quasi dicas Regem supremum, quem omnes homines agnoscere & reuereri debeant, & quod cùm non faciunt, grauißimum peccatum admittunt) intulit vbinam hæc docerentur, se enim nec legisse nec vnquam audiuisse. Ad quod nostris quidam: In lege Christiana, petiit eam sibi exhiberi, intelligensque necdum in Sinarum linguam versam, ostendit, collisus inter se manibus, id sibi valde displicere, hortans, ut primo quoque tempore verteretur, venturum se ut exēplar vnum acciperet.

Quo tempore P. Lazarus Cataneus hinc agebat, Mandarinus alterius cuiusdam Ciuitatis, audita nostrorum fama, propinquis comitantibus huc excurrit, ut audiret quam nostri profitentibus doctrinam, & quia tardior erat hora, quando hic appulerat, non potuit illi plenè perfecteque satisfacere: reliquit itaque die sequenti tempestiuus, ut arcana quæque & cetera omnia legis nostræ (quemadmodum sibi persuadebat) intelligere posset, & cùm certa quædam Pater explicasset, petiit sibi pennam & chartam, ad notandum, dari, verùm quoniam commodè id facere non poterat, Sinarum lingua scriptum Patris nomen & cognomen postulauit, ut memoriam eius retineret, se enim ea esse voluntate, ut cùm melior esset commoditas, ad eum reuerteret. Agens igitur Pater Ricci cum antè nominato Thaiso, exempla quædam Sanctorum nostrorum, qui parentes, amicos, facultates, & regna, ut liberius Christo

Domino

Domino seruirent, reliquerant, narrauit: ad quem Thaiso, Non est hoc graue vel difficile, illi maximè, qui in futura vita eam beatitudinem sperat, quam lex vestra promittit. Nos hæcenus in similibus rebus non exercuimus, quòd nulla hanc in horam nobis sit lex, quæ præmium aliquot polliceatur.

In Nanciana Ciuitate agit Literatus quidam vir grauissimus, qui Præfectus est, & Magister cuiusdam congregationis eorum, qui reformandis instituendisque actionibus suis sibi que ipsis student, & plures trecentis discipulos habet.

Hic, P. Ricci cùm principia daret huic stationi & residentia familiariter colloquentem, & difficultates, quæ hoc in negotio occurrebant, proponem his verbis animauit atque consolatus est: Oportet te, Domine, magno & forti animo esse, multa enim tibi perferenda sunt. Nomen vestrum toto Regno celeberrimum est, & cùm in finem tam nobilem, disseminandæ videlicet legis vestræ, hæc in loca veneritis, necesse est, multa occurrant difficultates, & varia contradicentium studia. Scias hoc omnibus factis accidisse, priusquam apud Sinas admitterentur, sed cum robore & patientia, rebus facilioribus explicatis, deuicta & facta omnia. Hoc fuit consilium optimi illius viri, quo non obscure ostendit, quàm magnificè de nostra lege sentiret, quam etiam tam sanctam rationique consonam iudicaret, vt tandem aliquando à Sinensibus approbatam censeret.

Alius quidam Mandarinus vir prudens & grauis cùm summam quandam Christianæ doctrinæ audiisset, libere professus est Confusum (si viueret) eam vltro complexum fuisse. Quod ex maximis præconiis & laudationibus est, quas Euangelio Sinæ tribuere possunt, cùm apud illos eo in pretio & honore sit Confusus, quo apud nos sanctus Ioannes Baptista. Hi & eiusmodi alii apud Sinas de Euangelio sunt sermones & sensus, non in vno aut duobus angulis, sed in plerisque huius Regni locis. Numero innotuimus plusquam in decem Prouinciis inueniri Mandarinos, qui cognoscunt, amant, & bene de Patribus loquuntur. In reliquis quinque Prouinciis neminem ex Mandarinis nouimus, cui nota sit nostra Societas: probabile tamen est, in iisdem nomen & studia nostra non esse incognita, quòd Mandarini rote aut circuli in modum per Regnū oberrent, nunc hanc nunc illam Prouinciæ administrando. Et ne cui videatur hanc familiarem consuetudinem, & affectum, verborum tantum, & externæ cuiusdam simulationis esse: multi ex Mandarinis nostros ad suas terras inuitant, sic vt hoc ipso tempore plures in variis Prouinciis residentia fieri possent.

possent. Scribenti hæc cogitatio incidit, fieri posse quidam existiment, me per hyperbolem aut superlacionem quandam loqui, & de Sina affirmare non ea quæ sunt, sed quæ esse vellem; obiectis etiam iis afflictationibus, quibus lapsis annis nostros exercuerunt. Quibus respondeo, vera fuisse quæ olim de calamitate nostrorum per scripta fuerunt, imò maiores fuisse tempestates, quàm litteris explicari potuerint, sed qui meliores & optatiores nunciij afferri possunt Christi crucifixi Prædicatoribus, quam paratas esse cruces? Verùm ne nota Genti iniusta perseueret, nulla opinione emendationis facta; dico, hæc nobis enenisse, cum Bonziorum habitu & ritu nostri incederent: vbi verò Literarum vestitum acceperunt, mutati sunt Sinarum animi, & Deo laus, alius est quemadmodum scribimus rerum successus. Considerandus etiam locus, in quo nostrorum studiis aduersantes experiri sumus. Accidit enim id primùm Scianchini, deinde Sciancei Ciuitatibus Prouinciæ Cantonis, quæ comparatione aliarum Prouinciarum, quæ sunt in intimis Regni, rustica admodum est & agrestis. Quare Mandarinum, qui hac iter facientes inuitabant nos ad suas Prouincias, hanc inter alias rationem afferrebant, ferre se diutius non posse, vt inter Manginos, hoc est, syluestres & barbatos homines, hæteremus; quòd si politiam, ciuilitatem, & splendorem Sinarum cuperemus videre, relinquendum corticem, & vsque ad medullam Regni que viscera nobis penetrandum. Quod idem consulebat Thaiso, vt ex literis paulo antè recitatis & ad P. Ricci datis videri potest. Quòd si quis dicat me nimis credulum exterioribus, ac ad fucum cõpositis Sinarum signis, decipi, præfertim eum apud Sinas paruo tẽpore egerim: respondeo, me non intendere neq; conari Sinas Christianos facere, priusquàm Deum vnũ esse agnoscant, sed id solum ostendere velle, quàm cõpositi sint, & cõparati ad Euãgelium amplectendum. Et licet nostra laudaret, addicti eiuili quadã ratione morum qua sunt facilitate, curiositate, aut certe lucri alicuius causa, nihil noui accideret, cum adhuc simulachrorum inanium erroribus teneantur: nobisque, his præfertim initijs, sufficere debet, si quæ illis prædicantur probent. Et, quid dico approbent? si tantum aures aperiant, neque cõtradicant, aut certe sermonibus nostris, alicubi in Sina abditi, nõ se subtrahant: q̃ sperandum sit verbo Dei audito tritici granum semper aliquod in bonam terram casurum. Atq; vt prædictæ obiectioni occurratur, melius est dicamus eo res quo scribuntur modo se habere, neque verbis fraudem subesse. Quòd si hic est rerum & Regni status, num Sinæ (humanitus loquedo) præparati sint Euangelio

acceptando, iudicet, cui sanū adhuc & integrum est iudicium, dicatque mihi de quanam gente aut audierit aut legerit, cui pat sit conditio, & ad iugum Christi admittendum facilitas.

Cōstat igitur ex dictis, quā Sinæ in fidē propendeat. Sed vbi sunt operarii, quos tā ampla & abūdans messis requirit? Annis retro lapsis nō plures tribus ē nostris his in locis egerūt, atq; illi quidē, postquā linguā sibi fecissent familiarē, variis artibus & vitis sublimari fuerūt. Nā P. Frācis. Passus & P. Eduardus de Sāde imperio Tartari iussi sunt Sinis excedere, P. Antonius Dalmeida cū P. Francisc. Petro, vt sibi mutuō in prædicando ita & in morte successerūt, in meliorē vitā trāslati. Solus P. Riccius remā sit, & tāquā firmissima huius missionis colūna manet, tamen non absq; maximis laboribus: atq; ex causis, quæ Patrē vehemēter afflixerūt, vna hæc fuit, q̄ tot annis nunquā se totū impēdere potuit in traducenda ad eundem Christi hac gente, impeditus semper in formandis & linguā instruēdis sociis adiutoribus, sic vt hanc in horam aliud nihil efficere potuit, quā fouere & retinere hoc in Regno Societate nostrā. Iā, quæ Dei est bonitas, seprē sumus de Societate, ea, qua scriptissimus, apud Sinas opinione & existimatione. Sed quid potest hic numerus in tam vasto & incolarū multitudine plenissimo Regno? Quod si à Iaponia (vbi ex nostris cētū, & q̄ excedit, agunt, præter adolescētes plurimos, qui in seminariis docti, in fructuissimū sunt ad nationē eam à falsitate deducēdam & cōuertendā) noui adiutores & operarij quarūtur: quid de nobis dicemus in Sinæ Regno, q̄ quantū Iaponiam excedat, Europæos nō lateri? Facile ergo videt T. P. cui ad eō cordi sūt hæc nostræ molitiones & conat̄, quæ nostræ sint necessitates, & quo remedio illis occurrī possit, submittēdis ab Europa auxiliariis sociis, qui decursis & absolutis studiis, viribus sint firmis & integris, q̄ qui in India formantur, vix illi iuuandæ, & nouis, ad quæ quotidie aggredimur, inceptis & conatibus sufficiant. Oportet etiā studia absoluerint, quia necesse est libros scribāt, aut salcē in Sinarū linguā vertāt, q̄ verus hic modus est hāc gēte oppugnādi, & victam submitteēdi veritati. Expedi præterea, vt validi sint & fortes, quia propemodū etas & hominis sæculū requiritur, vt huic genti operarius idoneus reddatur, neq; enim satis est linguā nationi cōmunē didicisse, quod apud alios superstitione Ethnicos sufficit, sed opus est eorū libri, artes, & doctrinæ percurrentur, quā in ré requirūtur vires ac facultates validæ, summaq; animi applicatio, quod lingua Sinarum ex difficillimis, quas hætenus cognouimus, sit, ob tres, quas habet, cōditiones: quarū prima est: verba omnia monosyllaba, quod nobis

his offensionē & fastidium parit, quòd genus orationis misurū sit, angustū, fractū, atq; interruptū: Altera, quòd homonyma sit, & ut sic dicā, pluriuoca, ita ut vnū verbū plures & quidē multū differētes res significet, quæ accētibus aut veriūs sonis musicis distinguuntur, quòd non obtusas & hebetes, sed acres & teretes aures requirit; pronūciationē verò distinctā & claram, alioqui facetiis, cantillationi, & dicacitati frequēter locus datur: quēadmodū vni ex nostris accidit, qui cū Sinis probare vellet in Europa naues esse tam altas & capaces, ut etiā turres adæquēt, verbo quod nauim significabat, vocē siue accētum dedit, quo lateres denotatur, & cū iusta cū ratione Sines credere nō possent, cōperūt inter se ratiocinari, quā im mēsam oportuerit esse fornacē, quæ tam vastū & prodigio similē laterē coxerit, & quos in vsus hæc moles seruiret. Hęc nominum similitudo, sonorum tantū differētia distincta, ipsos etiā Sinas torquet, grauis illis & molesta, ita ut mutuo se vix intelligāt & assequantur: quare, ut omnē remoueāt dubitationē, synonyma & eiusdē sensus nomina congerunt, nōnunquam etiam se per antitheta, cōtraria cōtrariis opponētes, explicant: frequētissimē verò sentētiā aliquam integrā citant, in qua sit vox, quæ dubia est & perplexa Tertia difficultatis ratio est: quòd alphabeto litterarūq; indice & numero careat: quælibet enim res suā habet notā & characterē, & ut meliūs dicam, figurā & Hieroglyphicam litterā, sic ut toto vitæ decursu necessum sit nouū alphabetū & litterarium indicē addiscere. Linguae difficultati accedit labor studēdi in eorū facultatib; & disciplinis, qui à nostris nec debet nec potest proprio Marte superari, & literati inter se ipsos artis vocabus & verborū cōiūctionibus, (terminos & phrasas cōmuniter vocamus) a lingua vulgari & cōmuni differētib; persæpe vtantur, ita ut Sines idiotæ & illiterati nullo modo eos assequantur vel intelligant: cumq; literati cæteris præsent, ut capita & eorum duces, opus est, ut nostri seruata linguae proprietate cum iis agant. Præterea Sines neque eligunt neque assumunt sibi magistros nisi eos, quibus tota vita cum honore possunt se submittere, nec scietes aut doctos existimant, nisi eorum facultates & doctrinam profiteantur: vnde necesse est nostri eas, ut addiscant. Tandem hæc inuoluentis eorum libris exercitatio & studēdi labor assumi debet, ut cū proposito deseruiet. propriis eorum armis errores patrii cōfuterent: deinde ut stylus ad conficiendos vel saltē vertēdos lingua Sinarum libros formeretur: Nō est tamē propterea cur quisquam animo cōcidat, existimetq; fieri non posse, ut linguae proprietatem assequatur: nam Pater misericordiz, & Deus totius

consolationis, quemadmodum animos permouet, vt huic genti subueniant; sic confirmat & consolatur eos, qui in tam salutari opere illi deseruiunt, & aduersantia omnia leuiora & facilliora facit, hoc maximè tempore, quando non desunt nobis fratrum nostrorū Sinesū auxilia, & vtrū habeamus Sulciu, præcipuè ac principè Sinesū librū, què in latinum transtulit P. Ricci, cum bona parte Calepini Europæi Sinici, ita vt sanitati adiuncto diligenti studio, quatuor annis finem his artibus imponere possint, & expedire de rebus omnibus disputare, q̄ propria & mensuris experientia cōfirmo, cū decem mensibus, quibus hic vtrūq; uina gratia adiuuante, necessitate urgente, absque vlllo interpite, confessiones excipere valeam.

Præter bonos & multos laborum nostrorum adiutores, opus etiam est librorum copia, cū enim nobis cum Literatis & eruditis hominibus sit agendum, doctrinamque & scientias profitemur, facile eorum apparet necessitas, hoc maximè tempore, cū Sina nos in maximo pretio habent, & Tanquini, hoc est, Prædicatoris legis & restauratoris spiritus, nomen affingant. Quos vtrū qualēsvē libros mittere conueniat, T. P. facile intelligit: qui scilicet vtilis sint, & ad nostrorum consolationem, & ad cōmfortandum Sinis, quod genus librorum & scientiarum in Europa floreat, & quàm fixa ac præclare fundata sit fidei & religionis nostræ veritas: Quam in rē, vt pro parte loquar, facerent Biblia Regia variarum linguarum diligenter & curiosè cōpacta, quod Ethnici exteriori ornatu res earumque valorem dijudicent. His addi posset Ius Canonicum, Patres, præsertim decem Doctores Ecclesiæ: Obstupescunt enim Sina, quando audiunt tot & tantos esse in Europa Doctores, cū illis vnicus sit, cui Confusio nomen. Idem dictum volo de Auctoribus, qui Scripturam sacram vel aperte vel per quæstiones explicant, quos Positiuos & Scholasticos interpretes nominant, & Philosophos, qui res naturales speculantur, vel morales pertractant. Sed facile aduerto, quòd paucis verbis multa postulem, verū parte vna cogit necessitas, eorumque librorum defectus: altera, pietas, & Europæorum Dominorum, eorum maximè qui Romæ agunt, liberalitas, qui spem faciunt se non defuturos in rebus tanti ponderis, ad gloriam Dei Domini nostri, & sui sancti nominis in hoc nobilissimo Regno prædicationem.

Opus etiam est nobis imaginibus, & Diuorum picturis, vt adiuuemus & consolemur his rationibus novos Christianos, quare cōfilius in pietate & sancta emulacione dictorum Dominorum, supplex

supplex rogo, vt labores nostros adiuuent, & animarum harum conuersioni cooperentur, missis aliquot imaginibus pictis, & in charta impressis. Ex quibus, his primis principiis, ad excitandam religionem plurimum valerent Saluatoris & Dei Matris pictæ effigies, quas Sinæ, quantumuis Ethnici, valde suspiciunt, & capite in terram demisso reuerentur ac colunt, B. Virginem *Scin, tan, nian, nian*, hoc est S. Matrem & Reginam Reginarum, vocantes. Præter hæc, reficerent & recrearent eos plurimum duo ex libris, quos P. Hieronymus Natalis piissimis imaginibus ornatos in lucem emisit, vt quando ad nos allecti Europæorum fama Mandarini ventitant, illis exhibere possimus, quæ occasionem præbeant diuulgandi & disseminandi ea, quorum gratia hæc missio suscepta est: Ad rudes etiam ac indoctos formandos instruendosq; uerum conducere libelli aliquot communes, imaginibus aspersi, quarum similitudines & figuræ fidei mysteria, Præcepta decem, septem Capitalia peccata, eiuſdemque numeri sanctissima Sacramenta repræsentarent, cuiusmodi his in locis subriles & artificiose habentur, quod umbram habeant admixtam, qua Sinarum picturæ carent. Qua ex causa cum nuper ex Gubernatoribus aliquis hanc in domum venisset, vidissetque libellum cum mysteriis vitæ Saluatoris nostri, obtupefactus petiit sibi donari, sed cum iudicarem non expedire, vt eiusmodi figuræ Ethnici manibus tenerentur, excusauit dicens librum esse nostri Tau, id est legis Christianæ, quare eo meipsum non posse me priuare, cumque intulisset iustam esse negandi causam, petiit sibi alium aliquem dari quæ usque ad eum necessarius non esset. Obtuli itaque illi Æsopi fabulas simulæ chris & figuris resperſas, quas vtraque manu accepit, actis gratiis, quasi opus aliquod ex optimis Flandriæ accepisset.

Hæc ergo tria mihi occurrebant T. R. proponenda, tanquam maximè necessaria ad fidem promulgandam, iuandosque Christi sectatores, videlicet Operarum subsidia, libri, imagines. Faxit Deus vt viam & modos P. T. suggerat, quibus in his bono suo desiderio satisfaciat, & necessitati nostræ succurrat. Interim laborabimus in fabricandis huius linguæ armis, & curabimus, vt in lucem exeat prima Religionis nostræ præcepta, in Catechismi formâ redacta, quæ cõposuit P. Ricci, recognouit verò & perfecit P. Visitator, cū quibusdã aliis in macao portu, in spæq; erigimur, Diuinâ clementiâ huic gèri tantû luminis cœlestis daturâ, vt clarè cognoscat, quâ mæca sit & imperfecta eorû doctrina, si cū nostra cõferatur.

Qui hætenus facti sunt Christiani, præſagitionem nobis injiciunt apud Sinas illustrandû Christi nomen, & ad fidem accessu-

iam multitudine, tum cū cœlesti favore per vicos & cōpita pœd-
cando publicè nostri discurrerent, quod hanc in horâ necdū factum
est, nā cū nostri superata iam & imbibita gentis lingua id possent,
eiecti sunt, vt antè cōmemorauimus: qui verò hīc versamur, præ-
ter P. Ricci & duos Sinas, rudes adhuc sumus, nō multo antè Re-
gnum ingressi. Deinde iudicārū est melius a Rege ducere initium,
cuius autoritate & facultate id fieri posset, quæadmodum Bea-
tæ memoriæ P. Franciscus Xavier designauerat; quæ si non impe-
traretur, visum est expedire, vt nec libera nec publica hæc es-
set prædicatio, ne Mandarinī suspicarentur turbas aliquas aut
seditiones excitari, & dissoluta in fumum abiret hæc missio.
Et verò, vt iam experimur, & quodammodo manibus tangimus,
decepti non sunt nostri paciētia hac & longinquitate, tempus ex-
spectantes conuersioni huius nationis in diuino Consilio desi-
gnatum, quando cum hac cunctatione & mora sensum in-
notuerint, & crescente nominis fama in eum quem diximus sta-
tū peruenierint: ac tandem cū minimè cogitaretur, opera ma-
gni cuiusdam & grauis Mandarinī, tamdiu desiderata, aperta sit
nobis via Pachinium ad Aulā, vt cum Rege de his, quæ molimur,
& quorum gratia huc venimus, agamus; quò Iulio mense P. Ricci
cum P. Catanæo & Fratre nostro Sebastiano Fernandez profecti
sunt, de quibus hæc accepimus: ad Nanchini Aulam peruenisse,
vnde Pachinum cogitabant. Quid factum sit, & quis fuerit huius
profectionis euentus, necdum cognouimus; de qua prolixè P. Ric-
ci ad Rectorē Macao scribit, qui proculdubio T. P. plenè cumu-
lateque informabit. Quare finè facio, humillimè implores pa-
trocinium & aduocationem totius Curia cœlestis, speciatim ve-
rò Beatissimæ virginis Dei Matris, sanctissimorum Apostolorum
Petri & Pauli, Angelorum custodum & conseruatorum huius Re-
gni, vt à Sanctissima Trinitate bonum principium, meliorè pro-
gressum, finemque tandem optimum huius nostræ molitionis tā-
ti ponderis & momenti impetrent, vt, post felices, & ad gloriam
Diuini nominis, & Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ propagationē (quæ
admodum de Dei misericordiā speramus) exitus, *Cuncta creatura
dicat sedenti in throno & Agno benedictio, & honor, & gloria, & po-
testas in sacula seculorum Amen.* Sanctis sacrificiis & orationibus
T. P. plurimum me commendo. Sciancæ, 18. Octobris, 1758.

R. P. T. Seruus & Filius in Domino.

Nic. Longobardus.

DE